

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 1

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 1. – 790 с.

ISBN 978-617-8263-39-3

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У першому томі збірника містяться наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їхньому конституційному вимірі, у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-39-3 (т. 1)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

МЕНЗАТУЛ ДМИТРО ВОЛОДИМИРОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри трудового права та права соціального забезпечення*

ПРАВО НА СПРАВЕДЛИВІ ТА СПРИЯТЛИВІ УМОВИ ПРАЦІ У СИСТЕМІ ТРУДОВИХ ПРАВ

Одним із основних трудових прав працівників є право на справедливі умови праці, нормативною основою якого виступають міжнародно-правові акти та акти чинного законодавства України. У доктрині трудового права до основних трудових прав віднесено права, що закріплені у міжнародно-правових актах про права людини, Конституції України та законах України.

Про право на справедливі та сприятливі умови праці йдеться в частині першій ст. 23 Загальної декларації прав людини [1]. Як окреме соціальне право право кожного на справедливі і сприятливі умови праці проголошене у ст. 7 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права [2]. При цьому в останній статті не тільки закріплюється зазначене право, а й частково розкривається його зміст.

Право на справедливі умови праці також проголошено в ст. 2 Європейської соціальної хартії (переглянутої) [3], що включає сім пунктів. У пунктах 1–4 йдеться про «встановлення розумної тривалості робочого дня та тижня, поступове скорочення робочого тижня, встановлення оплачуваних державних святкових днів, щорічної оплачуваної відпустки тривалістю не менше чотирьох тижнів, усунення, а якщо це не можливо, зменшення ризиків, що властиві роботам з небезпечними або шкідливими для здоров'я умовами праці, встановленням для працівників, зайнятих на таких роботах, скороченої тривалості робочого часу або додаткових оплачуваних відпусток». У наступних пунктах 5–7 закріплені зобов'язання Сторін щодо забезпечення щотижневого відпочинку, письмового поінформування працівників про головні аспекти договору або трудових відносин, забезпечення користування працівниками, які зайняті на роботах у нічний час, заходами, що враховують особливий характер такої роботи.

Ратифікувавши Законом від 14 вересня 2006 року № [4] Європейську соціальну хартію (переглянуту), Україна до теперішнього часу не взяла на себе зобов'язання за п. 3 ст. 2, що передбачає зобов'язання Сторін встановити щорічну оплачувану відпустку тривалістю не менше чотирьох тижнів.

Таким чином, значення Європейської соціальної хартії (переглянутої) як складової нормативної основи права на справедливі умови праці є не тільки проголошення зазначеного права, а й визначення його структури, що свідчить про комплексний характер цього права.

Важливою обставиною є також те, що право на справедливі умови праці закріплене у ст. 2 Європейської соціальної хартії (переглянутої) одразу після проголошеного у ст. 1 права на працю.

На комплексний характер окремих основних трудових прав звертає увагу С. В. Краснов, відзначаючи, що вони можуть бути розглянуті «як сукупність більш дрібних прав (наприклад, право на справедливі та сприятливі умови праці, передбачене ст. 7 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права, право на справедливі умови праці, закріплене у ст. 2 Європейської соціальної хартії (переглянутої)» [5, с. 153].

Потрібно звернути увагу на різне найменування права, про яке йдеться, у Загальній декларації прав людини, Міжнародному пакті про економічні, соціальні і культурні права та Європейській соціальній хартії (переглянутій). У перших двох випадках передбачається право на справедливі та сприятливі умови праці, що, як видається, має бути закріплене в актах національного законодавства.

Отже, у міжнародно-правових актах до системи основних трудових прав включено й право на справедливі та сприятливі умови праці (прав на справедливі умови праці).

На нашу думку, положення міжнародно-правових актів не імплементовані належним чином у національну юридичну практику через відсутність законодавчого закріплення права на справедливі та сприятливі умови праці. Насамперед це право доцільно закріпити у ст. 43 Конституції України [6] одразу після проголошеного у частині першій права кожного на працю та частини другої, в якій закріплені гарантії здійснення зазначеного права. Зразком для таких змін є послідовність закріплення трудових прав у Європейській соціальній хартії (передбаченій).

У ст. 2 чинного Кодексу законів про працю України [7] закріплені основні трудові права працівників, серед яких відсутнє право на справедливі та сприятливі умови праці. Цю прогалину доцільно було б усунути шляхом доповнення переліку основних трудових прав правом працівників на справедливі та сприятливі умови праці.

В окремій статті проекту Трудового кодексу України, який має бути підготований відповідно до приписів п.4 частини третьої розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про децентралізацію законодавства України» [8], в окремій статті «Основні трудові права працівника» також необхідно закріпити право на справедливі та сприятливі умови праці.

Список використаних джерел:

1. Загальна декларація прав людини, прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
2. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права, прийнятий 16 грудня 1966 року Генеральною Асамблеєю ООН. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text
3. Європейська соціальна хартія (переглянута) (Страсбург, 3 травня 1996 року). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_062#Text
4. Про ратифікацію Європейської соціальної хартії (переглянутої) : Закон України від 14 вересня 2006 року № 137-V. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 43. Ст. 418.

5. Краснов Є. В. Основні трудові права: міжнародні стандарти і законодавство України : монографія. Одеса : Фенікс, 2012. 178 с.
6. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
7. Кодекс законів про працю України : Затверджено Законом УРСР від 10 грудня 1971 р. № 322-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 1971. Додаток до № 50. Ст. 375.
8. Про дераднізацію законодавства України : Закон України від 21 липня 2023 року № 2215-IX. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2215-20#Text>

Ключові слова: трудові права, система трудових прав, право на справедливі та сприятливі умови праці.

Key words: labor rights, the system of labor rights, the right to fair and favorable working conditions.

МУЛЬГІНА ОКСАНА ВОЛОДИМИРІВНА

*Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
аспірантка кафедри трудового права*

ЩОДО ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ САМОЗАЙНЯТИХ В УКРАЇНІ

Війна підвищила ризики та невизначеності, створивши бар'єри для вільного руху факторів виробництва, у т. ч. робочої сили, призвівши до руйнування інститутів ринку праці та їх ефективного функціонування. Проблеми в економіці у поєднанні зі значними внутрішніми переміщеннями та потоками біженців, призводять до масштабних втрат у сфері зайнятості та доходів. Зростання рівня безробіття, соціальне відчуження, гендерна нерівність, дискримінація на робочому місці, у т. ч. по відношенню до молоді, поширення бідності – серед головних негативних соціальних наслідків війни [1]. Тому самостійна зайнятість населення розглядається, як найрезультативніший напрям зниження безробіття за рахунок створення нових робочих місць, а також підвищення рівня життя населення. Для України найближчим часом залишатиметься актуальним регулювання індивідуальної зайнятості шляхом її розширення, державної підтримки, законодавчого регулювання і соціального захисту самозайнятих.

Основу правового регулювання трудової діяльності самозайнятих осіб, як і будь-яких інших суспільних відносин, становить Конституція України. Так, Основним Законом країни гарантується право кожної людини на вільний та всебічний розвиток своєї особистості, право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, право заробляти собі на життя працею, яку вона вільно обирає, право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом, кожен має право на результати своєї інтелектуальної та творчої діяльності, держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання (ст. 42).

Тарасенко Вікторія Сергіївна

Особливості скорочення медичних працівників
під час воєнного часу. 475

Трюхан Оксана Анатоліївна

До питання відшкодування моральної шкоди, завданої втратою
здоров'я працівників унаслідок нещасних випадків. 479

Наньєва Марія Іванівна

Актуальні зміни трудового законодавства під час воєнного стану:
робочий час і час відпочинку. 483

Щукін Олександр Сергійович

Деякі практичні питання захисту права працівника
на оплату періоду вимушеного прогулу. 485

Менів Любов Дмитрівна,

Воробйов Кирило Денисович

До питання зайнятості молоді в Україні 490

Білик Олександр Сергійович

Перелік принципів правового регулювання індивідуальних
трудових відносин 493

Вереїтін Сергій Володимирович

До проблеми правового регулювання змісту контракту про
проходження служби в Національній поліції України 496

Галузінський Назар Олександрович

Класифікація санкцій у праві соціального забезпечення 499

Гапочка Володимир Миколайович

До питання зарубіжного досвіду соціального страхування
на випадок безробіття 502

Горбаченко Ерік Сергійович

Основні трудові обов'язки роботодавця за законодавством України . 504

Жученко Руслан Олегович

Особливості припинення трудового договору в умовах
воєнного стану. 506

Казімирова Ольга Олегівна

Поняття «нетипові форми зайнятості» за законодавством України . . 509

Кіліміченко Анна Олегівна

Нормативна основа права на зайнятість 511

Луцик Володимир Борисович

До питання про ознаки матеріальної відповідальності
роботодавця за порушення права працівника на працю. 513

Мензатул Дмитро Володимирович

Право на справедливі та сприятливі умови праці
у системі трудових прав. 516

Мульгіна Оксана Володимирівна

Щодо законодавчого регулювання соціального захисту
самозайнятих в Україні 518